

З ДОСВІДУ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ БОНДАРЧУК М.Я.

«ПРИЙОМИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В 5—7 КЛАСАХ НУШ»

В умовах упровадження реформи «Нова українська школа», заснованій на засадах компетентнісного підходу, особливої ваги набуває формувальне оцінювання.

Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і “для навчання” - на відміну від підсумкового, має на меті формування освітнього процесу з урахуванням потреб кожного учня задля більш ефективного формування необхідних знань, умінь та ставлень.

Значення слова “оцінювання” не обмежується виставленням оцінки. Це послідовна змістовна взаємодія між учнем, учителем і батьками щодо навчальних досягнень учня на підставі всім зрозумілих цілей і критеріїв.

У навчанні учнів української мови й літератури в 5–9 класах ефективно системно застосовувати як підсумкове (традиційне), так і формувальне (інноваційне) оцінювання. Це сприятиме налагодженню ефективного постійного зворотного зв'язку, допоможе підвищити вмотивованість учнів і забезпечити високу ефективність та результативність уроків словесності.

З цією метою можна використовувати різні техніки формуального оцінювання.

Візуальні техніки формуального оцінювання

Техніка із застосуванням карток

Так/Ні – учитель ставить запитання, на яке учні відповідають, демонструючи відповідну картку. Таким чином, вони самостійно оцінюють свою компетентність. Учитель може повернутися до того матеріалу, що викликав труднощі, або надати диференційовану допомогу тим, хто потребує.

Кольорові картки (Світлофор). У кожного учня є картки трьох кольорів світлофора. Учитель просить учнів показувати карткою відповідного кольору рівень розуміння матеріалу:

Червоний (я повністю загубився)

Жовтий (повільніше, я трохи заплутався)

Зелений (мені все зрозуміло!)

Після сигналу учитель з'ясовує: що зрозуміли діти? Що не зрозуміли?

Сигнали рукою

Учитель пропонує учням показувати сигнали, що позначають рівень матеріалу (у ході пояснення понять, принципів, процесу тощо). Попередньо потрібно домовитися з учнями про використання таких сигналів, наприклад:

Великі пальці вгору / вниз - це працює так само, як картки Так / Ні. Учні використовують великі пальці для позитивної або негативної відповіді, як наприкінці шоу у римському Колізеї.

1-2-3 пальці – ця техніка працює так само, як кольорові картки. Учні піднімають пальці, щоб відповісти:

1 палець (не розумію)

2 пальці (зрозуміло не зовсім, але я намагаюсь)

3 пальці (зрозуміло повністю).

Діти із задоволенням використовують руки і міміку обличчя, щоб продемонструвати свої враження від уроку, рівень розуміння нового матеріалу.

Техніка із застосуванням піктограм / смаглів

Коло, трикутник, квадрат. Позначте в тексті те, що зовсім не зрозуміло/не прийнятне для вас, трикутником, те що не зовсім зрозуміло - колом, а квадратом те, з чим ви погоджуєтесь.

Валіза-м'ясорубка-кошик. На дошці прикріплені зображення валізи, м'ясорубки та кошика для сміття. Наприкінці уроку / вивчення теми діти пишуть на листочках, що було найкориснішим і що вони візьмуть з собою (прикріплюють до зображення валізи), що було цікаво, але вони ще не знають, як використати це (прикріплюють до м'ясорубки), що їм не сподобалось / здалось зайвим / незрозумілим (прикріплюють до кошика).

Письмові техніки формувального оцінювання:

Письмове оцінювання робіт: *письмові коментарі в зошиті/чернетці (учитель залишає письмові коментарі зеленим кольором у зошиті / чернетці учня / учениці на кшталт:* «Спробуй дібрати

синонім, щоб уникнути тавтології ...»), письмові коментарі вчителя в гугл-тестах (учитель залишає письмові коментарі, перевіряючи правильність відповідей, наприклад: «Ти добре впорався з ...», «Рекомендую переглянути ролик за посиланням ...»).

Вікторина. Ефективний спосіб оцінити розуміння матеріалу учнями - запропонувати їм самостійно скласти запитання або тести до теми/уроку. *Відповідаючи на власні запитання (у парах, трійках або групах з чотирьох осіб), вони мимоволі оцінюють рівень своїх знань.*

Однохвилинне есе. Техніка, яка використовується з метою представлення учнями зворотного зв'язку про вивчене з теми. *Наприкінці вивчення теми «Пісні літературного походження» можна*

запропонувати дати письмову відповідь на питання: «Головне у вивчених піснях?» Відповіді демонструють глибину сприйняття матеріалу учнями: від «справжній українець любить свою Батьківщину, мову, родину» до «українці зазіснилися на роздачу багатств».

Одне речення.

Учням пропонується підсумувати тему або дати відповідь на проблемне запитання уроку одним реченням.

- Різновидом цієї техніки є **сенкан** - вільний вірш з п'яти рядків, що синтезує, узагальнює, резюмує інформацію:

Також цю техніку можна видозмінити, запропонувавши учням придумати хештег до теми; написати пост у **фейсбук** чи **інстаграм**; придумати мотивуючий заголовок для газетної статті тощо.

Усні техніки формувального оцінювання:

Спілкування віч-на-віч та взаємодія є одним з найкращих способів залучення та співпраці учнів.

Словесне оцінювання усних відповідей: усні коментарі вчителя (учитель спочатку підкреслює, що саме у відповіді учня / учениці було найбільш вдалим; потім вказує, де були неточності, ставить уточнювальні питання, пропонує способи уникнення помилок у майбутньому).

Словесне оцінювання письмових робіт: метод «Конференція один-на-один» (учитель наодинці коментує роботу учня / учениці).

Чотири кути. Кути кімнати позначені написами "Повністю погоджуюсь», «Погоджуюся», «Не згоден», «Абсолютно не згоден". Під час відкритого обговорення вчителем виголошується теза/твердження, а діти займають місце в одному з кутів відповідно до їх думки.

Шпиргалки. Учитель періодично дає учням мовні зразки (вислови, підказки), які допомагають будувати відповідь. **Наприклад: Речення є простим-складним, тому що 1-2 граматичні основи:__ .**

Дві зірки й побажання. Застосовується для взаємооцінювання творчих робіт учнів, творів, есе. Учитель пропонує перевірити роботу однокласника, однокласниці. Коли учні коментують роботи один одного, вони не виставляють оцінки, а вказують на два позитивні моменти – «дві зірки» – і на один момент, який потребує доопрацювання – «побажання».

Діаграма оцінювання з цеглинками лего

Це варіант, коли дитина оцінює відповідну результативність своєї роботи за допомогою цеглинок, побудованих у вигляді діаграми. Одна цеглинка – мала результативність, більша кількість цеглинок – відповідно,

рівень засвоєних знань став вище. За такою схемою можна аналізувати свої успіхи впродовж одного уроку, або всього навчального дня. Кольори на позначення рівня успішності у навчанні учні обирають самостійно.

Вправа «Малюнок мого успіху»

Запропонуйте учням оформити у вигляді малюнка, коміксу або казки етапи отримання певних знань. Робота займе декілька хвилин, але результат такої вправи допоможе дізнатись, що для учнів є найскладнішим чи незрозумілим та на що необхідно звернути увагу ще раз.

Педагогічне оцінювання є одним із найважливіших елементів сучасного освітнього процесу. Від правильної організації оцінювання більшою мірою залежить ефективність управління освітнім процесом.

Підсумкове та формувальне оцінювання результатів навчання й компетентностей учнів мають стати рівноправними моделями, які доповнюють одна одну, слугуючи різним цілям: підсумкове оцінювання має на меті оцінити якість, а формувальне - підвищити її. Підсумкове оцінювання визначає результати опрацювання учнем матеріалу уроку, теми, семестру, року та етапу навчання відповідно до вимог державної підсумкової атестації. Формувальне оцінювання - інноваційний для України вид оцінювання, засвідчує просування учня від «учора до сьогодні» у знаннях, уміннях, ціннісних орієнтаціях, особистісних проявах. Фіксація учнем того, що відбувається з ним під час уроку, виступає для вчителя джерелом даних, спираючись на які він може корегувати свою діяльність.